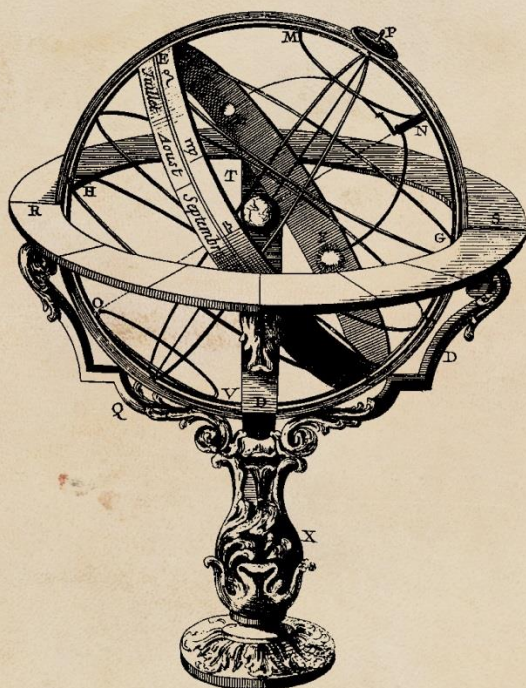


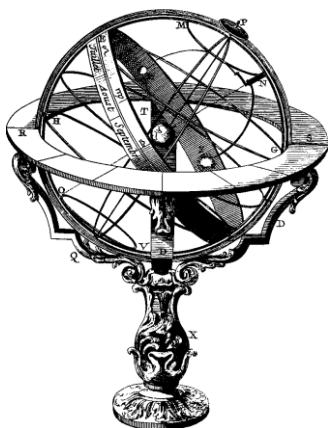
S LA VÍČEK Z LETNÉ a ptačí lidé z Jupiteru



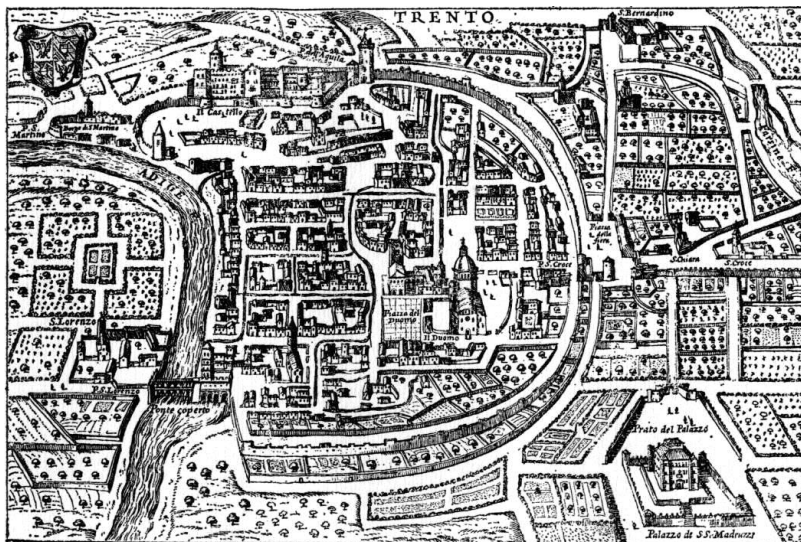
Martin Koláček

Martin Kolářek

SLAVÍČEK Z LETNÉ A PTAČÍ LIDÉ Z JUPITERU



1. KAPITOLA: DISPUTACE



Léta Páně 1340 Jupiter potemněl. Taková událost nebyla zaznamenána za celou historii lidstva. Nepsali o ní řeční mudrci, nemluvili o ní ani poutníci, kteří přinesli astronomické záznamy pozorování od nevěřících z Levanty. Evropští astronomové hledali i v těch starých knihách, na něž už staletí jen sedal prach. Marně. Nikdy v historii ještě Jupiter nepotemněl.

Není proto divu, že se vzdělanci z celé Evropy rozhodli uspořádat velkou disputaci, na níž se společnými silami doberou k podstatě tohoto fenoménu. „Velká kosmologická disputace“, jak se jí od začátku říkalo, byla naplánována na první jarní den do severoitalského

Trenta. Kromě věhlasných astronomů, teologů a filosofů se na ni vydal, díky přimluvě Olomouckého biskupa, také jeden chudý a zdánlivě bezvýznamný podruh. Jmenoval se Slavíček a pocházel z malé vesnice Letná.

Disputace vedli tři slavní vědci té doby. Tím prvním byl Jacopo Dondi dell'Orologio, italský hodinář a astrolog, tou dobou čerstvě vycházející hvězda vědeckého nebe. Druhým byl Manuel Bryennios, astronom a matematik, starý pán, který přijel až z Byzance a netajil se tím, že je tohle jeho cesta poslední. Trojici doplňoval Giovanni da Casale, teprve devatenáctiletý františkánský mnich, teolog a vědec.

Disputace se konaly tři dny, a přestože každý ze zúčastněných dvaceti disputantů měl velmi odlišný názor na to, co potměnění Jupiteru způsobilo, probíhaly v poklidném duchu. To se však mělo změnit, když na podium vstoupil řečník jednadvacátý, Olomoucký biskup Jan VII. Volek.

„Velectění učenci, teologové, doktoři a profesori,“ začal Jan Volek svoji latinskou řeč, „je mi ctí, že jsem dostal slovo na této disputaci. V průběhu předchozích dnů jsem získal mnoho nového poznání, kterého budu dále používat k větší slávě Boží.“

V publiku to souhlasně zamručelo. Byl to začátek vhodný. Vyjadřoval skromnost řečníka i úctu k ostatním členům disputace.

„Slyšel jsem zde mnoho názorů a důkazů o tom, co by mohlo způsobit zatemnění Jupiteru. Přesto cítím, že mnohé z těchto názorů jsou spíše dohady, jimž chybí doložitelnost.“

V obecnstvu to zamručelo znovu, tentokrát však již ne souhlasně.

„Jsem proto přesvědčen, že jediným způsobem, jak zjistit pravdu, je k Jupiteru se vydat.“

Reakce publika se měnila s každou větou. Nyní přešla v neskrývaný posměch.

„Tak až přiletíš zpátky, tak nám řekni,“ zakřičel na něj někdo z pléna. Vedle sedící učenci, místo aby výtržníka vyplísili za jeho nevhodné chování, jej poplácali po ramenou a smáli se.

Biskup se nenechal odradit: „Jsem přesvědčen, že je v lidských silách se vydat téměř až ke sféře hvězd.“

„Biskupe Volku,“ oslovil mluvčího Bryennios, „dali jsme ti slovo v upřímné víře, že nám zde předneseš teologické či vědecké důkazy, ne bláhové představy.“

„Rád vás přesvědčím argumenty,“ odvětil biskup, „dovolíte-li, abych přizval k disputačnímu stolu Slavíčka z Letné.“

„Slavíčka z Letné?“ divil se Orologio, dívající se do seznamu pozvaných, „kdo to je? Neslyšel jsem o žádném vzdělanci toho jména.“

„Není to vlastně vzdělanec,“ připustil Volek, „je to podruh z mé diecéze.“

„Podruh?“ rozkřičel se Giovanni da Casale, „kdybychom přizvali lecjakého podruha, mohli jsme rovnou disputovat na náměstích!“

„Tohle není lecjaký podruh. Od raného věku projevoval velký zájem o vzdělání. Sám jsem ho naučil číst. Strávil měsíce v diecézní knihovně, kde četl o astrologii, o mechanice a matematice. A nyní

přišel s vynálezem, který může vynést člověka až ke kosmickým tělesům.“

„To je nesmysl! Člověk nemůže ke kosmickým tělesům! Víme přece, že člověk je stvořen převážně z vody a země, a proto je připoután ke středu vesmíru. Kde jsou kosmická tělesa, je jen éter. Jen duše by mohla vystoupat do takových výšin.“

„Slavíček vás možná přesvědčí, že je možné se tam dostat tělesně.“

„Biskupe, umí ten váš podruh vůbec latinsky?“

„Samozřejmě, že umí. Ačkoliv... přiznávám, že když je rozrušen, zapomíná slovíčka. Rád bych ovšem všechny přítomné ujistil, že tento drobný nedostatek nijak nenaruší jeho poselství, protože kdyby se náhodou zarazil, budu mu napovídat.“

„No to je vrchol!“

„Jediné, o co žádám, je, abyste jej vyslechli.“

„V žádném případě!“ rozčiloval se Casale, „nenechám znehodnotit práci, kterou jsme tu odvedli, bláznivými sny nějakého podruha!“

„Rád bych velectěnému publiku připomněl, že tahle práce, ač jistě usilovná, nepřinesla výsledek, k němuž byla vedena. Nejsme o nic blíže rozluštění záhady temnělého Jupiteru, než když jsme začali.“

„Takže nyní znevažujete vše, co jsme zde udělali, biskupe Volku?!?“

„Nikoliv. Pouze upozorňuji na fakt, že jsme zatím nedosáhli cíle, kterého jsme si vytyčili. Opravdu chcete disputaci uzavřít s tím, že máme pouze několik teorií a dohadů? Co na to řeknou zbývající dva vážení vědci, kteří vedou tuto disputaci?“

Pozornost publika se zaměřila na Byzantince a hodináře. Ti byli dlouho ticho, zatímco Casale mezi nimi si něco nesouhlasně mumlal pod vousy a kroutil hlavou jako korouhvička ve větru.

Pak se konečně ozval Bryennios: „Mistr da Casale je velký učenec, ale je ještě mladý a prchlivý. Neřekl snad Pán, že blahoslavení jsou chudí a že jejich je království nebeské? Jestliže biskup Olo-moucký věří, že onen mladý podruh může přinést něco nového vědě, pak já jsem pro, abychom jej vyslechli.“

Všechny oči se otočily ke třetímu z komise, Jacopovi dell'Orologiovi. Ten se rozhlédl kolem, a když pochopil, že rozhodnutí je na něm, váhavě řekl: „Nemohu být tím, kdo zastaví mladý vědecký talent, ačkoliv nevěřím, že jeho nápad bude jakkoliv přínosný. Ať tedy přistoupí!“

„Letět ke sférám!“ odfrkl si ještě Casale. Ale nemohl nic dělat, byl ve svém názoru osamocen.

Slavíček z Letné nepůsobil právě sebevědomým dojmem. Když vešel do sálu a uviděl publikum složené z největších vědeckých kapacit své doby, viditelně se rozklepal.

„Neboj se, chlapče,“ vlídně mu pokynul biskup, aby přistoupil. Slavíček, hubený sedmnáctiletý mladík z vesničky na hranici Moravy a Slezska, poslechl a donutil ztuhlé nohy k pohybu. Nejistě podal biskupovi do ruky srolovaný papír, který nesl pod paží. Biskup papír rozbalil a pověsil na zeď. Byl na ní nakreslen obrázek jakéhosi vaku, z něhož dole visela mísa, z níž pak zase nahoru, až nad vak, vedly dvě trubky, ukončené vysoko nad ním trychtýřem.

Obecenstvo se rozesmálo.

„Nedbej na ně,“ uklidňoval Volek svého chráněnce, „prostě přednes svoji řeč. Disputaci možná nevyhrajeme, ale někoho snad přesvědčíme.“

Slavíček přikývnul a jal se vysvětlovat. Trochu koktal, ale jinak latinu zvládal.

„Velevážení učenci... vědci...“

„Jdi k věci!“ zavrčel Casale.

„Á... no... dobře. Já... jsem vymyslel, jak může člověk letět...“

Další vlna smíchu.

„Začni teorií,“ poradil biskup.

„Jak všichni víme,“ poslechl mladík, „podlunární svět je složen ze čtyř elementů: Země, vody, ohně a vzduchu. Těžké elementy, tedy země a voda, klesají ke středu vesmíru, což znamená, že jsou připoutány k zemskému povrchu. Lehké elementy...“

„Ano, to víme,“ opět jej přerušil Casale, „jdi k věci.“

„Nenech se rozhodit,“ zašeptal Volek, „pokračuj.“

„No...,“ Slavíček nabral odvalu a pokračoval, „lehké elementy stoupají. Takže čím jste výš, tím větší je poměr ohně a vzduchu a menší vody a země. Až ke sférám, kde už je jen éter. A tak jsem přemýšlel. Když naplníme plátno vzduchem, má stejný obsah vody a země jako okolí, takže nemůže stoupat. Ale co když bychom doplnili elementy lehčí? Například oheň?“

„Tak shoří,“ rozesmál se Casale.

„Ne, neshoří,“ opravil jej Bryennios, „to, co ten chlapec popisuje, je princip čínské vznášející se lucerny. Viděl jsem tenhle vynález na

vlastní oči při oslavách na dálném východě. Ohřejí svíčkami vzduch v papírové, tedy velmi lehké, lucerně. Pak ji vypustí a ona chvíli stoupá vzhůru.“

„Ono to už existuje?“ vykulil oči mladý vynálezce, třesoucí se nervozitou na pódiu.

„Jistě. Ale náš problém to neřeší. Tyhle lucerny stoupají pouze do určité výšky, v níž se poměr elementů vyrovná. Je to jen pár sáhů, rozhodně ne stovky či tisíce mil, které nás dělí od sfér, a to ani nemluvím o vzdálenosti k Jupiteru.“

„To je jasné,“ překotně odpovídal Slaviček, „to bylo jen pro ilustraci. Abych osvětlil ideu, že výrazně lehčí směs elementů by mohla i těžší objekt zvednout. Mě totiž napadlo, že kdybych cyklicky bral vzduch z oblasti nad vakem a tenhle vzduch z výšin pouštěl do něj, stoupal bych pořád výš, protože bych se tak nikdy nesrovnal s okolím.“

„To je hezké, ale nezapomeň, že čím výš budeš, tím větší roli bude hrát tvoje tělo. To bude stále složené z těžkých prvků.“

„Já vím. Ale když bude vak dostatečně velký a vzduch vedený z dostatečné výšky, mělo by to k Lunární sféře stačit. A pak už bude vak naplněný éterem a bude stoupat. Při předpokladu, že zcela čistý éter bude až u sféry hvězd a pod ním...“

„Nepouštěj se do spekulací,“ zastavil ho biskup, „představ mechaniku.“

Ale bylo pozdě. V sále to nyní šumělo nesouhlasnými reakcemi a hlavní oponent měl nyní munici k útoku: „Co tím chceš říct, že čís-

tý éter bude až u sféry hvězd?“ zeptal se Casale, „on je snad nějaký špinavý éter?“

„To ne, já myslel, že vzduch a oheň z podlunární sféry jistě nekončí se sférami a bude i výš...“

„Jistě nekončí se sférami?“

„No, dávalo by to logiku... že by rychlost sfér byla ovlivněna nečistotami...“

„Vážení vědci,“ přerušil ho rychle biskup, „není třeba se nyní zabývat tak dopodrobna teorií. Slavíček je mladý a plný nápadů, ale má se ještě hodně co učit. Prosím, odpusťte mu jeho horlivost. Přizval jsem jej ne kvůli teorii, ale pro jeho výjimečný nápad létajícího stroje, který, dle mého názoru, by mohl mít potenciál k vystoupaní k první ze sfér. Zda by dokázal stoupat i skrze sféry, je samozřejmě další otázka. Slavíčku, představ princip vaku.“

„A, ano, pa... pardon,“ zakoktal se mladík a snažil se nevnímat výsměšné výrazy publika, „když se podíváte na nákres, tak z mého vaku vedou vzhůru stonky indického bambusu, či jiné duté stvoly. Tady v míse, kde bych seděl, je pumpa, kterou bych vždycky zapumpoval. Tím bych vytvořil vakuum. Protože kosmos se bojí vaku, bude se jej snažit rychle naplnit. Když budou ty stvoly dobře umístěné, půjde do nich vždy vzduch svrchu, nikdy zespodu. A ten zase nahradí ten, co je nad ním. Takhle pumpováním dostanu dolů vzduch z mnohem větších výšek. Když se zastavím, prostě zapumpuji víc a bude.“

„To je sice možné,“ oponoval Bryennios, „ale na takový výkon bys musel mít stádo koňů. Budeš tam sám a budeš brzo ztrácet síly.“

V tu chvíli do disputace vstoupil Casale: „Já nemůžu věřit svým uším! Vy se tady opravdu bavíte o tom, jak vystoupat k Jupiteru! Tady přece nejde o to, zda je to možné. Copak si nepamatujete na příběh Babylónské věže?!? Nevidíte, že tohle je přesně ten stejný případ pýchy, jako ten, za který Hospodin ztrestal Babylónské zma-tením jazyků?“

Volek zastavil Slavička, který se chystal odpovědět. Tohle byla otázka teologická, mladík by mohl snadno všechno pokazit, „ctěný teolog Giovanni da Casale zcela správně upozorňuje na spojitost s příběhem z Bible svaté, který je výstražným prstem všem, kteří by se oddali své pýše namísto Boha všemohoucího. Tento problém jsem si sám předložil a promýšlel. Došel jsem k závěru, že se nejedná o analogii. My se, na rozdíl od Babylónských, nechceme rovnat Bo-hu. Chceme rozšířit naše poznání. A neříkal snad Bůh Adamovi, aby poznával svět a pojmenovával jej?“

„Ale my Jupiter už pojmenovali!“ oponoval teolog, „máme zacházet s tím, co nám Bůh dal. Nedal nám křídla, nemáme tedy létat.“

„Stejně tak nám Bůh nedal ploutve, a přesto se dnes plavíme po mořích.“

„Moře nehraničí se sférou andělů!“

„Ale to Jupiter přece také ne.“

„Slyšeli jsme svědectví biskupa Heynricha, který sbíral po celé Evropě příběhy o černých perech padajících z nebes. Viděli jsme jedno z těch per. Nepatří žádnému známému ptákovi.“

„Nemám pocit, že bychom zde přijali vysvětlení biskupa Heynricha, že Jupiter pohasl, protože v jeho okolí probíhá bitva s padlými anděly.“

„Ale nemůžeme to ani vyloučit, ač se to vymyká našim teologickým poznatkům. Jestliže je pro nás Jupiter od přirozenosti nedosažitelný, měla ta přirozenost nějaký smysl. Ani ptáci tam nedoletí.“

Astrolog a hodinář Orologio, který doposud mlčel, promluvil: „Musím souhlasit s kolegou Casalem. Ačkoliv se sám spíše přikláním k myšlence, že je potměnění Jupiteru způsobeno nepravidelnostmi v nadzemských větrech, nemůžeme vyloučit žádnou možnost. Co když opravdu dobrodruh dorazí doprostřed bitvy s padlými anděly a nějak ji ovlivní?“

„Jestliže je to člověk Pána milující, bude se snažit pomoci jeho andělům,“ pronesl biskup.

To byla chyba.

„Pýchal!“ vykřikl Casale, „vidíte, přesně o tom jsem mluvil! Člověk, který pomáhá v boji andělům? Neřekl snad Augustin, že jedinou cestou do Království Božího je neustále si připomínat, jak jsme nicotní?! A najednou byste se chtěli rovnat andělům?!“

„Ne se jim rovnat...“ zkusil to biskup.

„Jste vinen smrtelným hříchem pýchy, biskupe! Pojedu za Svätým otcem a osobně mu poreferuji o vašem vystoupení! Kajte se, Jane Volku, a proste Pána za odpuštění!“

2. KAPITOLA: MOUCHY A ŽIHADLA



Slavíček a Jan Volek seděli v hostinském pokoji, který měli pronajatý v místě konání disputace.

„Myslíte, že z toho můžete mít problém, otče?“ zeptal se mladík, který se cítil, jako by právě zaběhl několik mil, jen proto, aby jej na konci náročné cesty zbil obrovitý pohůnek, na něhož se křivě podíval.

„Z Casaleho?“ klidně zareagoval biskup.

„Hm.“

„Já myslím, že ne. Vždyť jsem příbuzný krále. A ten mě tam potřebuje. Příbuzný bez úřadu je pro vladaře vždycky noční můra.“

„No dobře, ale investitura je přece církevní. Když se Svatý otec rozhodne vás odvolat, král s tím nic nezmůže.“

„Králové si tyhle věci umí zařídit. Co by papež získal mým odvoláním? Nic.“

„Když by vás považoval za hříšníka...“

Biskup se rozesmál: „Chlapče, neblázni, církevního hodnostáře nikdo neodvolá jen proto, že je hříšný. To už musí být opravdu zločinec, aby vůbec začalo být uvažováno o jeho rezignaci.“

Ozvalo se zaklepaní na dveře.

„Kdo to může být?“ zeptal se Slavíček.

„To nezjistíš, pokud ho nepozveš dál,“ usmál se na něj biskup. Mladík se tedy zvedl a otevřel dveře. Za nimi stál jeden z mnoha místních chlapců, kteří si v průběhu disputací přivydělávali jako poslíci.

„Vescovo Jano Volko?“ zeptal se italsky a zmateně se díval na Slavíčka, který byl jen o pár let starší než on sám.

„Si, sono,“ odpověděl biskup z pokoje a pomalu přišel ke dveřím.

„Da Manuel Bryennios,“ řekl poslíček, strčil mu do ruky dopis a rozeběhl se pryč.

„Zavři dveře,“ nakázal biskup svému společníkovi a jak se trhat lem obálky, „doufám, že to bude psáno latinsky. Z italštiny umím říct akorát tak ‚já jsem biskup‘, ‚mám hlad‘ a ‚zdrávas Maria‘.“

Posadil se na slamník a začal číst. Když došel až na konec dopisu, s úsměvem jej podal Slavíčkovi. Ten se nedočkavě vrhl na úhledně psaný latinský text, který pravil:

Velevážený biskupe Olomoucký,

Vaše odvaha na mě udělalo velký dojem, stejně jako nadšení Vašeho studenta. Nápad na cestu k Jupiteru mi přijde velmi dobrý a jsem ochoten jej zafinancovat. Vzhledem k možným politickým problémům, které z této snahy mohou vzniknout, doporučuji zatím o ní na veřejnosti pomlčet. Budu na vás čekat v hostinci U Dvou holubů v Praze. Cesta mi bude trvat asi dva týdny. Budu tam ubytován do poloviny příštího měsíce. Pokud během této doby nedorazíte, budu to brát tak, že jste si svůj záměr rozmysleli a nemáte o spolupráci zájem, a vydám se na cestu zpět do Byzance.

S úctou

Manuel Bryennios

Slavíček přečetl dopis dvakrát, aby se ujistil, že všemu rozuměl správně.

„Tak se zdá, že se ještě před cestou domů podíváme do Prahy,“ usmál se biskup na svého schovance.

Ačkoliv druhý den ještě probíhaly dispute, oba cestující se rozhodli vyrazit předčasně. Svůj nápad představili a dostali odpověď. Nejpozději za tři týdny musejí být v Praze, a to není tak jednoduché.

„Praga,“ zeptal se biskup majitele povozu, „quanto?“

„Na mě nemusíte tou jejich hatmatilkou,“ řekl majitel německy a zazubil se na něj.

„Díky Bohu,“ šťastně odpověděl biskup, „už tady z těch Italů blázním. Věřil byste, že v půlce hospod odmítli vzít za ubytování Rýnské dukáty? Prý jen florény.“

„No jo, tak to mně rýnský nesmrdí,“ zasmál se obchodník, „ale do Prahy vás nevezmu. Je to teď na českých hranicích samý lapka.“

„Já jsem Olomoucký biskup, mě nechají projít.“

„No to je hezký, otče, ale i když po cestě tam to bude dobrý, já pak budu muset zas zpátky. A když už si vydělám pár rýnských, není dobrý obchod hned je zas nacpat zlodějům. Ale víte co? Chystám se na sever do Lübecku. Původně jsem myslel, že to vezmu přes Štrasburk, ale za pět rýnských pro vás udělám odbočku a dovezu vás až do Norimberku.“

„Pět? To není zrovna málo, za odbočku.“

„To ne, ale na trzích ve Štrasburku bych nakoupil lepší zboží a za lepší ceny než v Norimberku. Navíc mě to bude stát tak týden zdržení. Určitě mě to vyjde aspoň na dva rýnský. Takže pět mi přijde fér.“

„Dáme vám dva předem a dva v Norimberku,“ oznámil mu biskup.

„Jo, to by šlo,“ neváhal ani vteřinu majitel povozu, který zřejmě čekal, že se smlouváním dostane nanejvýš na tři, „jmenuju se Hanz. To jen abyste věděli, jak mě oslovovat. Zásoby si kupovat nemusíte, mám tady pivo i jídlo, za pár stříbrňáků se rád podělím.“

„Výborně. Spěcháme, takže nám to vyhovuje.“

Hanz byl výborný obchodník. Během cesty je byl schopen na stříbrňácích za proviant stáhnout minimálně o další dva rýnské. Za další rýnský souhlasil, že pojede i v noci, dokud koně budou moct. Sám prý spát vlastně nepotřebuje.

Když o deset dní později dorazili do Norimberku, byli o sedm zlatých chudší. Ale dojeli s předstihem, bez problému, nasycení a odpočatí.

Zato cesta z Norimberku byla naprosté utrpení. Nepodařilo se jim přesvědčit nikoho, aby je vzal svým povozem, ani když nabízeli hned pět rýnských. Před Plzní totiž údajně řádila obávaná Rakytníková banda, která nepustila jediný povoz bez zaplacení poplatku, jemuž říkala „mýtné“, ale který znamenal odevzdání prakticky všeho, co pocestný měl.

Nepodařilo se jim koupit ani koně, protože bylo právě v oblasti po koňském moru, který zdecimoval populaci těchto zvířat. Nakonec si museli koupit vaky, dát do nich zásoby a vyrazit pěšky. Začalo hustě pršet a celou cestu nepřestalo. A na nějaké přecházení

v hostincích po cestě nebylo ani pomyšlení. Nemohli se zdržovat. Za týden potřebovali být v Praze, a to znamenalo plný denní pochod po celý týden.

„To je strašné,“ posteskl si Slavíček, když se ukládali ke spánku v malé jeskyni poblíž cesty, „teda, ne, že bych si stěžoval. Já jsem podruh, jsem zvyklý na těžkou práci, déšť a nevyspání. Ale vy jste biskup! Trhá mi to srdce, když vidím, čím musíte procházet.“

„Není třeba se tím trápit,“ mávnul rukou biskup, „je dobré si občas připomenout, že jsem obyčejný člověk. Před tváří Boží jsme si všichni rovni. A před deštěm také.“

„Nechápu, jak může Casale obvinít z pýchy někoho, jako jste vy!“

„Casale je mladý a jeho nenadálý úspěch mu zatemnil mysl. Má před sebou spoustu let, během nichž se snad změní k lepšímu.“

„O něj mi nejde. Jde mi o vás. Je to nespravedlivé!“

„Ale vůbec ne. Pýcha hrozí pořád, každému, kdo dostane nějakou moc. A víš, která pýcha je nejhorší?“

„Která?“

„Pýcha, že jsi překonal pýchu,“ usmál se, „a teď už spi.“

Jenže jejich spánek netrval dlouho. V noci je probudilo světlo pochodní a hrubý křik. Jeskyně byla zřejmě místní bandě velmi dobře známá. Biskup se Slavíčkem jistě nebyli prvními, kdo se rozhodl ji využít k noclehu. Na útěk nemohlo být ani pomyšlení. Cesta ven vedla jen přes ústí jeskyně, kde nyní stáli nezvaní hosté.

„Hej, Rakytníku!“ zařval jeden z lapků česky, „mouchy se chytily do pastí. Ve sklípku leží dva děsně zmoklí chlapi.“

Oba pocestní vyskočili na nohy a postavili se zády k nejzazší zdi jeskyně. Byla to spíš reakce na nebezpečí než obranná pozice. Vlezli do pastí beze zbraně, stáli oproti zjevné přesile a ani jeden z nich neměl zkušenosti s bojem. Jeden z nich byl navíc svatý muž, který měl nastavování druhé tváře doslova v popisu práce.

Ozvalo se pár dalších výkřiků a do jeskyně vešel hubený dlouhán s nožem v ruce. „To jsou nějaký chudáci,“ uchechtl se, „z těch nic moc nebude. Že jo, čubky,“ poslal jim urážku.

„Tak tady ten vypadá, že je docela dobře živenej,“ poznamenal druhý a ukázal na biskupovo vypouklé břicho.

„Máš recht, ten se asi neživí prací na poli,“ poznamenal Rakytník, „tak jo, ukažte, co máte v těch vacích!“ rozkázal.

Slavíček měl tendenci bránit jejich majetek, ale biskup ho napomenul: „Jen jim to dej. Tvůj život je důležitější než peníze.“

„Jo, správně,“ uchechtl se Rakytník, „poslouchej dědu.“

Vzal jejich vaky a vytáhl z jednoho váček s mincemi. Otevřel je a vyvalil oči: „No do posraný kobyly! Tady je minimálně deset zlatáků!“ Podíval se na pocestné: „Kde jste to vzali?“

„Jsem Olomoucký biskup Jan VII. Volek,“ odhalil konečně církevní hodnostář svoji identitu, „ty peníze náležejí církvi.“

„Tak církvi, jo?“ zbojník se snažil neztratit nic ze své iniciativy, přesto byla z jeho hlasu cítit nejistota. Udělal pár kroků dozadu ke vchodu jeskyně, kde stáli jeho kumpáni. Začali se dohadovat. Snad proto, že si nebyli jistí, zda je dobrý nápad ukrást peníze biskupovi.

Vtom se ozval zvuk čtyř párů kopyt a dvou párů kol. Po silnici jel povoz.

„Dneska bude bohatá noc,“ usmál se Rakytník, „Ševče, Mrnino,“ oslovil dva ze členů bandy jejich přezdívkami, „chytněte tyhle dva a přitáhněte je za náma. Ostatní, vpřed! Máme tady další zákazníky.“

Povoz zastavil. Na cestě před ním totiž ležel vyvrácený strom.

„Ale, ale, copak to tu máme?“ zasmál se Rakytník a přišel k vozu. Vozku zcela ignoroval, zajímala ho pouze osoba sedící v kryté části.

„Nicht werstehe,“ ozvalo se zevnitř.

„To se správi,“ řekl lapka kvalitní němčinou.

„Á, to je lepší,“ opáčil hlas cestujícího, „copak si ctěný pán přeje?“

„Mýtné.“

„Mýtné? Nevšiml jsem si žádného mostu či města.“

„Mýtné za silnici.“

„Víte... mýtné je poplatek za to, že užíváte něco, co výběrčí mýta opravuje. Tahle cesta ale vypadá, že už se o ni dlouho nikdo nestaral. Například ta kláda támhle, to je opravdu velmi nekvalitní cestářská práce.“

Slavíček se podíval na svého učitele s otázkou ve tváři. Ten jen pokrčil rameny. Muž ve voze zněl, jako by vůbec neměl strach. Dokonce si z lapky dělal legraci.

„Tady se totiž platí předem,“ zašklebil se Rakytník, který se rozhodně nehodlal nechat připravit o iniciativu.

„Zajímavé,“ odpověděl klidně hlas z vozu, „kvalita služeb v českých zemích, zdá se, výrazně poklesla. Dobře tedy, takže kolik chcete za odstranění té klády?“

„Kolik máte?“

„Vy nemáte stálou sazbu?“

„Ne, my přijímáme platby podle možností zákazníka.“

„Aha, tak v tom případě pojd'te dovnitř a podívejte se.“

Rakytník si připravil dýku, otevřel dveře a vlezl dovnitř.

Vůz se zatřásl, zevnitř se ozvaly tlumené úder, a pak hlas prohlásil: „Váš společník je mým zajatcem. Nemůže teď moc mluvit, protože má zakloněnou hlavu a velmi ostrou dýku na krku...“

Členové bandy se po sobě nejistě dívali.

„...Tato situace je nanejvýš trapná jak pro vás, tak pro mě. O našem příteli tady ve voze nemluvě. Pojd'me se tedy domluvit na nějakém trojstranně výhodném řešení. Jistě chcete, abych ctěného pána propustil živého a nepodříznutého. Já bych si zase přál bezpečný a hladký průjezd vaším improvizovaným zátarasem.“

Banda se neměla k činnosti. Až do chvíle, než se ozval přidušený hlas jejího vůdce: „Do psí řiti, odtáhněte tu kládu!“

Zbojníci okamžitě poslechli a odstranili překážku z cesty.

„Výborně,“ veselým tónem pokračoval cizincův hlas, „nyní bych vás rád požádal, abyste všichni poodešli deset sáhů za vůz. Deset, říkám! Tohle není deset!“

Jak banda kráčela do požadované vzdálenosti, oba zajatci se dostali do světla lucerny.

„A ty dva pány bych si s dovolením vzal s sebou.“

Slavíček a biskup nastoupili do vozu. Uvnitř opravdu kdosi držel vůdce lapků v, pro něj velmi nepříznivé, pozici. Cizinec zaklepal na zeď, která jej dělila od vozky. Vůz se začal rozjíždět. Když byli koně v klusu, cizinec otevřel dveře a Rakytníka vyhodil na silnici.

Přesně v tu chvíli se k nim zbojníci jako na povel rozeběhli.

„Schnell!“ zařval cizinec, vozka prásknul otěžemi a koně se dali do běhu. Obávaná banda zůstala daleko za nimi.

„Teda, to byla paráda,“ vydechl Slavíček obdivně, „to jste je dostal! Jak jste to udělal?“

„Poněkud zapomněl na obezřetnost, když uviděl tohle,“ cizinec otevřel truhlici, stojící na podlaze. I v matném světle lucerny, pověšené na předku vozu, bylo vidět, že je bedna plná mincí.

Oba zachránění chvíli popadali dech.

„Vidíte, taky byste se nezmohli vůbec na nic.“

„No, to teda ne,“ uznal mladý vynálezce, a pak si vzpomněl: „no jo, ale stejně budou mít pěkný lup. Naše vaky sebrali, a tam taky nebylo málo. Jsme úplně bez peněz!“

„To nevadí,“ odvětil cizinec, „až dorazíme do Prahy, budete mými hosty.“

„To je od vás moc milé, pane...“

„Manuel Bryennios,“ řekl cizinec a zešíroka se na ně usmál.

3. KAPITOLA: BRYENNIOS



V hostinci U Dvou holubů bylo plno. A hlučno. Hospodský byl tak opilý, že stěží dokázal stát. Nebýt šenkýřky, dávno už by tu nic nefungovalo. Přestože byla viditelně unavená, přijala příchozí vlídně a ukázala jim dva pokoje, jeden pro trojici cestovatelů a druhý, malý pokojíček pro vozku.

„Zaplatíte zítra pantátovi,“ řekla ve spěchu, „teď už si nespočítá ani svoje prsty, natož stříbrný. Jestli chcete něco k jídlu a pití, můžete si pro ně přijít dolů.“ S tím zase odběhla.

Hlad měli, ale dolů nešli. Usnuli okamžitě, jak se ubezpečili, že je truhlice s penězi v bezpečí v rohu místnosti.

Druhý den konečně došlo i na rozhovor o konstrukci létacího stroje. Náskres byl bohužel v jednom z vaků, který ukradli lapkové, ale Bryenniův vozká koupil papír a pero, takže Slavíček teď pilně kreslil, zatímco Bryennios přecházel po pokoji a občas se podíval na náskres.

„Proč je tam vlastně ta miska?“ zeptal se, „proč to není plošina?“

„Aby mi nevypadly zásoby. Nebo já, když bych usnul,“ odpověděl rychle Slavíček, jako kdyby byl u výslechu.

„V misce ti zase sklouznou doprostřed, takže když usneš, rozmáčkáš je. Proč to není bedna? Z té by zásoby nevypadly.“

„Ale to je spousta materiálu, spousta vody a země v tom dřevě. Musel bych omezit zásoby.“

„Hm... Hm... Zásob budeš muset mít málo tak jako tak, to je, doufám, jasné.“

„Ano.“

„Nedá se vymyslet jiný materiál?“

„No, já jsem o tom spodku ještě tolik nepřemýšlel. Hlavně mi šlo o vršek.“

„Úkol je především dostat tam sám sebe, ne?“

„To ano...“

„Tak vidíš. Co takhle ta pytlovina, z níž má být i vak?“

„No, to by možná šlo.“

„Hm, hm...“ Bryennios chvíli přemýšlel, „ne, to nejde,“ řekl pak, „můžeš tam strávit několik dní. Takže to musí být něco, v čem budeš v bezpečí a pohodlí. Nemůžeš tam viset v pytli.“

„Co takhle proutěný koš?“

„Vidiš, to je nápad!“

„Jenže kdo nám tak velký koš udělá? To není žádný košík na ovoce.“

„To nech na mně, chlapče. Když je dost peněz, vždycky to někdo dokáže. Teď mi řekni ještě něco k těm pumpám. To mi přijde jako nejslabší článek celého konceptu.“

„No, tady to táhlo vede k téhle hřídeli, ta ovládá tenhle píst. Tady je uzávěr, co zacpe tu bambusovou trubku. Takže když zatáhnu za hřídel, roztáhnu vzduch, co je v trubce, tím vytvořím vakuum. Na hoře to tímhle táhlem otevřu, tím to nasaje vzduch svrchu, aby se vakuum vyrovnalo. Pak ho vytlačím ven bokem, čímž stlačím ten píst do původní polohy.“

„A zatáhneš znovu.“

„Přesně tak. Když budu rychle pumpovat, jak se kosmos bude snažit vyplnit to vakuum, dostanu tam vzduch z mnohem větších výšek, než kde jsem. Až budu mít pocit, že je to dost, přehodím hřídel na druhou stranu a všechny další dávky vzduchu půjdou do vaku.“

„Vak budeš ale taky muset upouštět.“

„Na to jsem taky myslel. Pouštím svrchu, ale vypouštím spodem a bokem, čímž dostanu pryč ten těžký vzduch, zatímco lehký zůstává.“

„Hm, hm... Takže jestli tomu rozumím, tak pro to, abys vystoupal výš, budeš muset přehodit hřidel, začít pumpovat, ve správnou chvíli začít vypouštět vak, ve správnou chvíli přehodit hřidel a pumpovat. Když dopumpuješ a vak se začne posouvat nahoru, musíš zase přehodit hřidel, abys uzavřel otvory, a zastavit vypouštění těžkého vzduchu. A to všechno, co jsem teď popsal, je, prosím, obsluha jediné trubky. Nakreslené tam máš dvě.“

„Ta další je záložní. Počítám, že se jedna může rozbít.“

„Stejně mi to přijde jako spousta práce a soustředění. Jakmile uděláš chybu, můžeš začít padat a už se nahoru nedostaneš. Je ti, doufám, jasné, že v rychlejším pádu budeš nabírat vzduch zespodu? Celý tvůj koncept spočívá v tom, že budeš stoupat nebo jen mírně klesat. Jak se jednou dostaneš do pádu, je po tobě.“

„Ano, pane.“

„A navíc to bude vyžadovat obrovské množství vynaložených sil. A ty nepůsobíš zrovna jako silák.“

„Jenže větší a svalnatější vzduchoplavec bude také těžší.“

„Co větší a svalnatější... Na to, abys tuhle věc dostal až k Jupiteru, bys potřeboval tři páry koní.“

„Tak snad ne. Musím to zvládnout sám, koně se mi tam nevejdou.“

Bryennios zamyšleně přecházel po pokoji.

„Jak zajistit pořádnou sílu bez váhy?“ mumlal si pro sebe, „hm, hm... a zároveň sílu, která je koncentrovaná správně, která dokáže jet postupně a naprosto přesně. Jako hodinový stroj...“ zarazil se. Podíval se po svých dvou společnících. Zvedl oči ke stropu a vypa-

dalo to, že počítá. Pak konečně zašeptal, jako by se bál, že by jej mohl někdo slyšet: „To je ono! Hodinový stroj! Vytvoříme hodinový stroj, který bude dělat sekvenci činností sám. Natáhneme ho s pomocí koňů, takže bude mít dost síly!“

Znovu se zamyslel: „No jo, ale kdo... hm, hm... jediný člověk!“ Všimnul si jejich nechápavého pohledu. „Promiňte,“ řekl, „občas se ztrácím ve svých úvahách a zapomínám, že ještě k někomu mluvím. Co jsem chtěl říct, je, že v celé Evropě je jediný člověk, který dokáže takový stroj složit.“

„Ale ne,“ povzdechl si biskup, „teď jsme odtam přijeli.“

„Bohužel, je to tak. Jediný člověk, který to dokáže, je Jacopo Dondi dell'Orologio.“

„A myslíte, že nám pomůže?“ zeptal se Slaviček, „při disputaci souhlasil s Casalem.“

„Jinou možnost nemáme. Musíme ho přesvědčit. Takže pánové, dobře se vyspěte, zítra vyrážíme do Padovy!“

Cesta do Padovy byla mnohem příjemnější než ta do Prahy. Vzali to pro jistotu přes Vídeň, odkud vedla bezpečná silnice až do Benátek. Rakouská šlechta si dávala záležet na tom, aby ochránila obchodníky, kteří vozili luxusní zboží z evropského centra obchodu.

Nejhorším zážitkem z cesty se tak stala Bryenniova obsesivní povaha. Jakmile se totiž zabral do nějakého vědeckého problému, neuměl jej opustit. Neustále řešil konstrukci vaku, materiály, vzdále-

nost k Jupiteru a problémy, které mohou nastat, až bude cestovatel v potřebné výšce. Dokonce ho jednou Slaviček slyšel, jak mluvil ze spaní. Evidentně se mu zdálo o vaku, protože ze snu počítal cosi, čemu říkal vzorec zakřivení při nižší hladině vody v tělese.

„Stejně bychom do Itálie museli,“ řekl jednou během cesty, zatímco Jan Volek spal a Slaviček koukal unaveně z okna na ubíhající krajinu, „kvůli plátnu.“

Mladík si povzdechl: „Já myslel, že jsme se dohodli na pytlovině a hedvábí. A to by se dalo sehnat i v Říši.“

„Benátky, chlapče, Benátky! Jenom tam seženeme dostatek hedvábí na potažení vnitřku vaku.“

„Aha, no dobře...“ nechtěl moc protestovat. Během cesty už byzantský vědec navrhoval cestu do Antverp, do Turína a dokonce do Jeruzaléma. V těchto relacích byly Benátky od Padovy v podstatě za rohem.

„Navíc ta pytlovina se mi nezdá. Je těžká a propouští.“

„Proto je uvnitř to hedvábí, ne?“

„Hedvábí pytlovinu neodlehčí.“

„To ne, já myslel kvůli tomu propouštění.“

„O tomhle je třeba se pobavit s obchodníky s plátnem. Měl bys vidět, co teď vozí z východu! Arabské plátno, lehké jako pírko, co ani dva koně nepřetrhnou!“

„A bude i méně propouštět?“

„Hm, Hm... Uvidíme. Určitě tam něco mít budou. Hm... Hm... A vůbec, budeme muset vymyslet, jak opravit vak, když se v něm udělá trhlina.“

„Proto máme vnější pevnou vrstvu z pytloviny.“

„O tom právě mluvím. Chce to venku něco pevnějšího. Možná bychom mohli nějak zpevnit tu konstrukci, abys po ní mohl vylézt a záplatovat vak. Hm, hm... jenže pak by byla těžší... a vůbec, tak mě napadá, že budeme muset vymyslet, jak se budeš moct pohybovat po povrchu Jupitera?“

„Já myslel, že budu jen prolétat kolem.“

„A co když to nebude stačit? Musíš mít něco, co tě udrží na dokonale kulatém a dokonale vyleštěném povrchu celestiálního tělesa! Hm... Hm... A plachtu!“

„Plachtu?“

„Jistě! Vakem možná vystoupáš do správné výšky, ale pak se musíš být schopen dostat k samotné planetě. Větry s tebou budou určitě hodně házet, budeš potřebovat něco na jejich korekci. A to není to nejhorší. Vůbec nevíme, co s vakem udělají sféry. Netuším, co všechno může způsobit průchod skrz ně.“

Slavíček zívnul. „Promiňte, pane, jsem hodně unavený. Nebude vám vadit, když si taky trochu zdřímnu?“

„Jistě, jistě,“ nepřítomně přitakal vědec, „což mi připomíná, že budeme muset vyřešit, jak zajistit bezpečné fungování vaku během doby, kdy budeš spát... Hm... Hm...“